

Remissvar 2023-10-30

Finansdepartementet Fi2023/01259, SOU 2023:16 Staten och betalningarna¹

Föreningen mot nätbedrägerier är en ny ideell intresseförening av och för brottsoffer som blivit utsatta för nätbedrägerier och som vill påverka banker, företag och myndigheter att ta sitt ansvar mot nätbedrägerier, för mer information se pressmeddelande som finns att läsa på föreningens hemsida.²

Sammanfattning

Föreningen mot nätbedrägerier lämnar remissvar på de delar som berörs i kapitel 5, 7 och 8.

Föreningen mot nätbedrägerier stödjer förslaget om en statlig allmänt tillgänglig e-legitimation som har högsta säkerhetsnivå enligt EU-regelverket eIDAS, vilket dagens BankID eller konkurrenten Freja e-ID inte har.

En statlig e-legitimation behöver införas då legitimering inte ska ha någon som helst koppling till bankkonton, så som det är idag.

För att få stopp på nätbedrägerier genom otillåten transaktion är det mycket viktigt att man skiljer på BankID för bankkontotransaktioner och e-ID för identifiering av alla övriga digitala tjänster.

För att statlig e-ID ska få någon effekt när det gäller inkludering är det även viktigt med en lag som gör att alla övriga digitala tjänster som kräver e-ID måste acceptera alla de av staten godkända e-ID.

¹[Remiss av SOU 2023:16 Staten och betalningarna - Regeringen.se](#)

² [Pressmeddelande: Föreningen mot nätbedrägerier startar! - \(motnatbedragerier.se\)](#)

Övergripande synpunkter

Nätbedrägerier mot privatpersoner genom obehörig transaktion genom social manipulation har ökat kraftigt de senaste åren enligt Brå³ och DN.⁴ För att minska nätbedrägerier som sker genom att lura någon via spoofing⁵ eller att legitimera sig med BankID för t.ex. en kreditprövning vid lägenhetsuthyrning bör man istället överväga en lag som förbjuder att använda BankID som inloggning för alla övriga digitala tjänster och att man bara får använda BankID för bankärenden.

Det skulle göra alla mer uppmärksamma vad det egentligen är man godkänner när man använder BankID. Något som BankID själva försöker informera om men som i praktiken blir omöjligt med en tjänst som man så slentrianmässigt använder flera gånger om dagen till allt möjligt.

Vet man om att BankID bara är för bankkontotransaktioner och något man bara gör ibland så skulle troligen uppmärksamheten över vad man faktiskt gör öka markant.

Man skulle även då helt kunna välja bort att ha BankID i mobilen som man alltid bär med sig och som är en stor risk i sig. Så använder man bankens nya säkrare metod för större bankkontotransaktioner bara hemma.

Förr hade man bankbok och andra värdepapper i ett bankfack hos banken som är låst efter tre, idag har alla allt i bakfickan när man går ut på krogen på helgen. Vilket inte är hållbart längre med den samhällsutveckling vi ser idag.

Att BankID och övriga e-ID sätts under statlig tillsyn av Finansinspektionen och inte Post och Telestyrelsen (PTS) anser vi självklart oavsett vilka valmöjligheter det kommer att finnas i framtiden av privata eller statlig e-ID.

³ [Bedrägerier mot privatpersoner - Brottsförebyggande rådet \(bra.se\)](https://www.brottsforebyggande.radet.se/bedrageri)

⁴ [Telefonbedrägerier göder gängen – augusti ny rekordmånad - DN.se](https://www.dn.se/nyheter/ekonomi/telefonbedrageri-goder-gangen-augusti-ny-rekordmanad)

⁵ [Telefonbedragare stal Gittes livsbesparingar \(internetkunskap.se\)](https://www.internetkunskap.se/telefonbedragare-stal-gittes-livsbesparingar)

Detaljerande synpunkter

5.4.1 Generella insatser för digital inkludering

Det står att "PTS har ett samlat ansvar inom postområdet och området för elektronisk kommunikation och ska verka för att målen inom politiken för informationssamhället uppnås."

Föreningen mot nätbedrägerier anser inte att PTS som tillsynsmyndighet uppfyller sitt uppdrag med tanke på hur utvecklingen ser ut när det gäller telefonbedrägerier där spoofing och BankID har en central roll för att den organiserade brottsligheten ska komma åt pengar. För mer detaljer se föreningens remissvar till PTS.⁶

Nya e-ID måste även vara lättillgängligt och användarvänlig för personer med olika funktionsnedsättning⁷ och vara frikopplad från krav på en dyr mobil av senaste modell, även om det såklart kommer att fungera för merparten av e-ID användare som idag har BankID i sin mobil. Statlig e-ID behöver därför vara oberoende av teknisk plattform.⁸

Statlig e-ID frikopplad från banker skulle även minska utanförskapet och inkludera fler att kunna använda digitala tjänster med full service som för alla andra, även hos myndigheter som t.ex. Försäkringskassan där bara BankID gäller förutom begränsad service för utländska e-ID.

Mer om den digitala diskrimineringen går att läsa på FUB.⁹

5.5.1 Ställföreträdarutredningen

När man skriver så här "Anhöriga och ställföreträdare möter ibland hinder" så har man nog inte helt förstått hur svårt det är att hjälpa någon utan BankID.

Statlig e-ID måste stödja möjligheten att få hjälp av ombud t.ex. ställföreträdare (förvaltare eller god man) eller anhörig med framtidsfullmakt. Där både huvudman och ombudets e-ID används men att tjänsten sedan fungerar precis som för alla andra så som det skulle gjort om huvudmannen kunnat logga in med BankID själv idag.

Även en så enkel och vardaglig tjänst som digital brevlåda hos Kivra som skulle underlätta för många ställföreträdare är idag omöjlig att få p.g.a. att man måste ha BankID för att först skapa ett konto, det finns inget annat alternativ idag.

Som Kivra själva skriver på sin hemsida om delad brevlåda¹⁰: "Inkludering, Användandet av digitala tjänster ökar ordentligt. Ändå lever cirka 6 % av svenskarna i digitalt utanförskap. När vi hjälps åt kan vi inkludera alla.". Kivra har uppenbart själva missat hela poängen med att det är just BankID som är problemet.

⁶ Skickat: Remissvar om manipulerade telefonnummer - (motnatbedragerier.se)

⁷ En säker och tillgänglig statlig e-legitimation | Digg

⁸ En e-legitimation för alla är en uppgift för staten | Digg

⁹ Viktigt förslag om statlig e-legitimation - FUB

¹⁰ Delad brevlåda - hantera digital post tillsammans i Kivra

7.2.3 Nya former av bedrägerier

Bra och mycket viktigt att detta tas i beaktande vid utformningen av nytt e-ID. Telefonbedrägerier har dessutom ökat markant på senaste tiden, som vi nämnde tidigare under kapitel övergripande synpunkter.

Tyvärr blev HD domen ytterligare ett slag i luften för oss brottsoffer. Att få hjälp efter att ha blivit lurad på nätet är inte lätt. En av fem får bifall i Allmänna reklamationsnämnden, rapporterar Senioren.¹¹

HD konstaterade även att det är betaltjänstleverantören som har bevisbördan för att en konsument har handlat särskilt klandervärt. Något som kan bli ett problem med förordningen med instruktion till ARN där det är anmälaren som har bevisbördan.

7.3 Konsumentskyddet på den digitala betalningsmarknaden

Konsumentskyddet är inte tillräckligt och håller sakta på att försämrats ju fler kommuner som lägger ner sin konsumentvägledning och istället hänvisar till "Hallå konsument" där man inte kan få personlig hjälp. Men tanke på de ökande telefonbedrägerierna och svårigheter med att få rätt hos ARN behövs det istället fler konsumentvägledare som kan hjälpa privatpersoner med t.ex. ARN anmälan.

Konsumentupplysning och utbildning är inte tillräckligt, det finns redan hur mycket som helst av det utan att det ge önskat resultat.

7.3.1 Organisation av konsumentskyddsarbetet

Föreningen mot nätbedrägerier anser att ingen av dessa organisationer gör tillräckligt när det gäller att verkar för ett starkare konsumentskydd. Det är därför föreningen har bildats. Det är lite oklart varför dessa organisationer inte lyckas stoppa nätbedrägerier. Saknas det ett tydligt huvudansvar? Eller är det för starka påtryckningar från telekombolagen och bankerna för att slippa undan ansvar och krav på att införa effektiva system och metoder för att upptäcka brott?

¹¹ [Fyra av fem lurade får inga pengar tillbaka - Senioren](#)

8 Tillit och integritet på den digitala betalningsmarknaden m.m.

Detta stycke var mycket intressant att läsa och ökar ju inte direkt tilliten till dagens system där Banker helt friskriver sig från ansvar eller följer HD domen. Det är även en av punkterna som föreningen vill driva.¹²

”Eftersom delegering är frivillig och inte nödvändigtvis ett tillvägagångssätt som betaltjänstleverantören prioriterar blir det i praktiken betaltjänstleverantören som bestämmer villkor samt ansvarsfördelning (t.ex. vem som ska ansvara för bedrägliga transaktioner). I förhållande till kortbetalningar har de internationella kortnätverken utformat särskilda bestämmelser i respektive kortregelverk (eng. Card schemes)”

Slutord

Det är ett omfattande betänkande som har lämnats in och det går inte att läsa igenom allt. Men det finns mycket som är bra och välgrundat och kommer förhoppningsvis att långsiktigt leda till många förbättringar för ett säkrare betalningssystem.

Föreningen mot nätbedrägerier
Mikael Förborgen
Styrelseledamot

¹² [Vad föreningen vill - \(motnatbedragerier.se\)](https://motnatbedragerier.se/)